

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขา : ด้านสังคมผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙

๑. บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๖๔๓ (๒๐๐๑-๒๑๐๐) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นภาระทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ

สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กล่าวคือ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ ๑๐.๔ ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ ๑๐.๕ และในปี ๒๕๕๐ จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๐.๗ ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พยากรณ์โครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุว่า “ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุ ถึง ๑ ใน ๔ ของประชากรและเป็นสังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์แบบภายในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๗๑ สัดส่วนประชากรที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๑ เป็นร้อยละ ๒๓.๕ หรือ ๑ ใน ๔ ของประชากรทั้งประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสถิติประชากรของโครงสร้างอายุในสังคมไทย อันเนื่องมาจากกระบวนการลดลงของการตายและการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนในสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุและส่งผลกระทบต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรของประเทศในอนาคตหากไม่มีนโยบายหรือแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมรองรับ ประเด็นที่เด่นชัดคือ จำนวนประชากรวัยแรงงานที่ลดลงจะมีผลต่อผลผลิตรวมของประเทศ ในขณะที่การจัดสรรทรัพยากรเพื่อผู้สูงอายุของประเทศเพิ่มขึ้น ผลกระทบต่อการจัดการด้านสังคมคือการพึ่งพิงสมาชิกในครอบครัวที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากภาวะถดถอยทางกายภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่ผ่านมารัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญโดยได้กำหนดแผนผู้สูงอายุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติและในทางปฏิบัติตามภา ราชการของหน่วยงาน านภาครัฐได้แปลงนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ โดยมี มาตรการเพื่อการปฏิบัติที่มีพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนและแนวนโยบายขององค์การสหประชาชาติ อาทิ การวางนโยบายและจัดทำแผนผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๔๔), การกำหนดนโยบายและมาตรการผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๕๔), การบัญญัติเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, การจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทย (พ.ศ. ๒๕๔๒), การจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นและการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อใช้เป็นกฎหมายที่จะเอื้อให้เกิดโครงสร้าง องค์กรและ ระบบบริหารจัดการที่รองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ แต่การปฏิบัติการตามนโยบายและแผนต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นยังไม่สามารถบรรลุ ผลอย่างชัดเจนในการเตรียมความพร้อม

ผู้สูงอายุ เนื่องจากข้อจำกัดและเงื่อนไขของกลไกการขับเคลื่อนที่ไม่เอื้อต่อภารกิจ รวมทั้งการขาดการบูรณาการ นำองค์ความรู้ทางวิชาการมาเพื่อชี้นำทางการปฏิบัติที่เหมาะสม

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุและเป็นที่น่าพอใจของประเทศไทยแล้ว โดยกำหนดให้เป็นบ้านหลังที่ ๒ ของสังคมผู้สูงอายุหลายประเทศ ดังนั้น จึงเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อสังคมผู้สูงอายุไทยด้วย โดยด้านหนึ่งประเทศไทยจะมีโอกาสมากขึ้นในการขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ การให้บริการด้านอาหารสุขภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุ จึงนับเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะเพิ่มพูนศักยภาพที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ แต่ในอีกด้านก็เป็นภัยคุกคามในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและทักษะไปสู่แหล่งที่มีผลตอบแทนสูง ทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุไทยสูงตามไปด้วย ขณะเดียวกันสังคมการแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนทำให้การดูแลและป้องกันเด็กและวัยรุ่นจากค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เป็นไปอย่างลำบากมากขึ้น ดังนั้นการปรับกระบวนทัศน์และโครงสร้างของสังคมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบบนฐานของข้อเท็จจริง โดยอิงกับองค์ความรู้ในวิทยาการสาขาต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทางและบูรณาการแผนพัฒนา แนวนโยบายยุทธศาสตร์ ตลอดจนแนวทางการชี้นำสาธารณะที่เกี่ยวข้องในเชิงรุก มีมาตรการที่ชัดเจน มีการกำหนดดัชนีและเป้าหมาย รวมทั้งระยะเวลาที่เป้าหมายนั้นควรจะมีสัมฤทธิ์ผล

“สังคมผู้สูงอายุ” จึงไม่อาจที่จะแบ่งแยกเป็นวาระเดียว รัฐต้องเป็นผู้นำในการส่งเสริมให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนการทำงานอย่างเหมาะสมและสนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ อาทิ การส่งเสริมผู้สูงอายุเข้าสู่ภาคการผลิต การนำความรู้และพลังของผู้สูงอายุมาจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การจัดการบริหารด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสังคม อารมณ์ สุขอนามัยและการเงิน นอกจากนี้การพัฒนาปัจจัย สิ่งที่เกี่ยวข้องของการมีประชากรสูงอายุในสังคมอย่างรอบด้านจะต้องเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญด้วย เพื่อให้สังคมผู้สูงอายุไทยเป็นสังคมการผลิตที่มากขึ้น เพื่อคงผลผลิตรวมของประเทศและลดการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานลงในขณะเดียวกัน

สภาวิจัยแห่งชาติ ในฐานะองค์กรทางวิชาการจึงควรต้องมีบทบาทในการบูรณาการองค์ความรู้ จากสาขาวิชาการต่างๆ มาใช้ในการชี้นำการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้จะมีงานศึกษาวิจัยในด้านผู้สูงอายุอยู่เป็นจำนวนมากแต่จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่าการศึกษาเหล่านี้จะเป็นไปในลักษณะจำเพาะของสาขาวิชาการ จากข้อมูลข้อเสนอการวิจัยในเรื่อง “ผู้สูงอายุ” ของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของบประมาณแผ่นดิน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐเสนอของบประมาณเพื่อการวิจัยประมาณ ๓๐๐ กว่าเรื่อง ในหลากหลายสาขา เช่น สังคมวิทยา สังคมการแพทย์ ชุมชนผู้สูงอายุ ด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เครือข่ายผู้สูงอายุ ฯลฯ แต่ยังขาดการบูรณาการองค์ความรู้และหัวข้อวิจัยที่ควรจะดำเนินการวิจัย เช่น การวิจัยเชิงอนาคตในการสร้างองค์ความรู้ เพื่อรองรับหรือเผชิญปัญหาที่จะเกิดขึ้นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการในระดับนโยบายและแผนพัฒนาผู้สูงอายุระดับชาติได้ จึงควรต้องทบทวนองค์ความรู้ที่มีอยู่เพื่อให้ได้ข้อมูลของเรื่อง “สังคมผู้สูงอายุ” เพื่อวิเคราะห์สิ่งที่ขาดหายไป และระบุความต้องการองค์

ความรู้จากงานวิจัย เพื่อให้การสนับสนุนการวิจัยมีทิศทางไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เป็นไปอย่างเหมาะสม ตลอดจนการบูรณาการทำงานร่วมกันในลักษณะภาคีการวิจัย การกำหนดคณะกรรมการ การกำกับดูแลและประสานงานเพื่อให้งานดำเนินลุล่วงไปได้ด้วยดี และมีการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน

สังคมผู้สูงอายุเป็นเรื่องท้าทายที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการสนับสนุนให้เกิดกลไกของชาติ ในการผลักดันให้การปฏิบัติการด้านพัฒนาสังคมผู้สูงอายุสัมฤทธิ์ผล วช . จึงได้กำหนดให้มีนโยบายการวิจัยเรื่องสังคมผู้สูงอายุให้เป็นกลุ่มเรื่องเร่งด่วน เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาสังคมทุกวัยโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืน

๒. วิสัยทัศน์การวิจัย

ประเทศไทยมีผลงานวิจัยด้านพัฒนาสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีฐานความรู้ในการขึ้นนำการพัฒนา สังคมผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๓. พันธกิจการวิจัย

ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพการวิจัยด้านสังคมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้สูงอายุและภาวะสังคมผู้สูงอายุให้ยั่งยืนเป็นสุขอย่างยั่งยืน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. การสนับสนุนด้านงบประมาณการวิจัยอย่างเพียงพอ
๒. การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการวิจัย
๓. การพัฒนาศักยภาพและปริมาณนักวิจัยทางด้านสังคมผู้สูงอายุ
๔. แผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
๕. นโยบายของรัฐบาลและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๔. เป้าประสงค์ของการวิจัย

ผู้สูงอายุมีศักยภาพที่พัฒนาขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าให้กับสังคมตลอดจนมีสวัสดิการและสวัสดิภาพต่างๆ ในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง

๕. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านสังคมผู้สูงอายุ

ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ๑๘ กลยุทธ์ ดังนี้

๕.๑ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ การเตรียมความพร้อมของประเทศและสังคมไทยเพื่อรองรับศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ

เป้าประสงค์การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อชี้้นำการพัฒนาศักยภาพของสังคมและประเทศ เพื่อการดำรงอยู่ในสังคมแห่งผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

- ตัวชี้วัด :** ๑. ผลการวิจัยที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑
๒. งบประมาณการวิจัย

เป้าหมาย : มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในการพัฒนาสังคมด้านผู้สูงอายุ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ พัฒนาสังคมสำหรับคนทุกวัย

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการรับนวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ๆ จากต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมของคนไทย
- ๒) การศึกษาเกี่ยวกับการจัดทัศนคติเชิงลบในผู้สูงอายุ
- ๓) การศึกษาเพื่อเตรียมบทบาทของผู้สูงอายุในเชิงสร้างสรรค์ในการเอื้อประโยชน์ต่อครอบครัวเป็นทรัพยากรอันมีค่าของประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- ๔) การวิจัยเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ พัฒนาเศรษฐกิจจากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
- ๒) การวิจัยเกี่ยวกับการขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพและการบริการด้านสุขภาพ
- ๓) การวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุ
- ๔) การวิจัยเกี่ยวกับการเป็นบ้านที่สองของผู้สูงอายุต่างประเทศ
- ๕) การวิจัยเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและทักษะไปสู่แหล่งที่มีผลตอบแทนสูง ที่ส่งผลต่อภาคการผลิตของประเทศ

๕.๒ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒ การเตรียมความพร้อมของประชาชนเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

เป้าประสงค์การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้ในการเตรียมความพร้อมของประชาชนไทยเพื่อนำสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมั่นคงโดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบประกันสุขภาพและการศึกษารวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างเหมาะสม

- ตัวชี้วัด :** ๑. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒
๒. งบประมาณการวิจัย

เป้าหมาย : มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาประชาชนให้มีความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ สร้างหลักประกันความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเชิงพยากรณ์ที่ชี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงอายุ
- ๒) การวิจัยเพื่อเตรียมคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพในอนาคต โดยการเสริมสมรรถนะทั้งด้านเศรษฐกิจ กายภาพ และจิตใจ
- ๓) การวิจัยเกี่ยวกับการขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า
- ๔) วิจัยรูปแบบการวางแผนและพัฒนามาตรการระดับชาติเพื่อการเข้าสู่ระบบสวัสดิการและเงินออมของประชากรตั้งแต่วัยเริ่มทำงาน

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
- ๒) การวิจัยเพื่อสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ สร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน
- ๒) การวิจัยเกี่ยวกับส่งเสริมกิจกรรมสัมพันธ์ ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ๓) การวิจัยเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

๕.๓ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓ การส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุ

เป้าประสงค์การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุโดยการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ และสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

- ตัวชี้วัด :** ๑. ผลงานที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๓
๒. งบประมาณการวิจัย

เป้าหมาย : มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาผู้สูงอายุให้มีความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ สร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วยและการดูแลตนเองเบื้องต้นของผู้สูงอายุ
- ๒) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- ๓) การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อเสริมให้ประชากรแข็งแรงและทำงานได้ยาวนานขึ้น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ สร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับส่งเสริมการรวมกลุ่ม การจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาทั้งในระบบและนอกระบบ
- ๒) การวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
- ๓) การวิจัยเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วม

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๔ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อส่งเสริมให้เกิดคลังปัญญากลางของผู้สูงอายุเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาในสังคม
- ๒) การวิจัยเพื่อส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๕ ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อส่งเสริมให้สื่อทุกประเภทมีรายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- ๒) การวิจัยเกี่ยวกับการผลิต การเข้าถึงสื่อและการเผยแพร่ข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๖ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและรองรับความต้องการของผู้สูงอายุ
- ๒) การวิจัยเพื่อกำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างและปรับปรุงที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ
- ๓) การวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่ ภาคเอกชนที่จัดบริการด้านที่พักอาศัยที่มีมาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ
- ๔) การวิจัยเพื่อปรับผังเมืองและออกแบบสิ่งก่อสร้าง ระบบคมนาคม อาคารสาธารณะที่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกกับผู้สูงอายุ

๕.๔ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ ระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

เป้าประสงค์การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมและหลักประกันด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

- ตัวชี้วัด :** ๑. ผลงานที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔
๒. งบประมาณการวิจัย

เป้าหมาย : มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมระบบคุ้มครองทางสังคมและหลักประกันด้านสุขภาพผู้สูงอายุ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การคุ้มครองรายได้

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้
- ๒) การวิจัยเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ หลักประกันด้านสุขภาพ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ

๒) การวิจัยเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ (การให้วัคซีนที่จำเป็นตามมาตรฐานการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการตรวจสุขภาพประจำปี)

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ กฎหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยผลการใช้กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
- ๒) การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ
- ๓) การวิจัยกฎหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ควรบัญญัติขึ้นอีกในสังคมผู้สูงอายุ
- ๔) การวิจัยกฎหมายที่เป็นอุปสรรคและไม่สนับสนุนคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของผู้สูงอายุและ Evidence based ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๔ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริการสาธารณสุข กระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม
- ๒) การวิจัยเกี่ยวกับการจัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและสังคม รวมทั้งระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด
- ๓) การวิจัย เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณสุขประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ
- ๔) การวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการบริการด้านสุขภาพ การกำกับดูแลมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรม
- ๕) การวิจัยเกี่ยวกับระบบและแผนของรัฐเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

๕.๕ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

เป้าประสงค์การวิจัย : พัฒนางานองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการและบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลสูง

ตัวชี้วัด : ๑. ผลงานที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕

๒. งบประมาณการวิจัย

เป้าหมาย : มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการงานและบุคลากรด้านผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเชิงนโยบายระดับประเทศเกี่ยวกับการผลักดันนโยบายและภารกิจที่สำคัญด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ การปรับแผนและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ
- ๒) การวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในระดับจังหวัดและท้องถิ่น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุในระดับวิชาชีพอย่างเพียงพอมีมาตรฐานและอย่างต่อเนื่อง
- ๒) การวิจัยเพื่อพัฒนาบุคลากรเพื่อการบริหารงานด้านผู้สูงอายุในรูปแบบ ระบบและระดับต่างๆ

๕.๖ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๖ ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการวิจัยตามยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์การวิจัย : พัฒนาการความรู้ด้านการวิจัย คุณภาพผลงานวิจัยด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการวิจัยตามยุทธศาสตร์

- ตัวชี้วัด :**
๑. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๖
  ๒. งบประมาณการวิจัย

เป้าหมาย : มีจำนวนผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนการบริหารจัดการ ความรู้ด้านการพัฒนาผู้สูงอายุและการเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลงานวิจัยด้านผู้สูงอายุ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและสังคมผู้สูงอายุ
- ๒) การวิจัยรูปแบบการเผยแพร่ความรู้ ผลงานวิจัยในสื่อต่างๆ
- ๓) การวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในทุกด้าน

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การติดตามผลการวิจัยตามยุทธศาสตร์การวิจัยด้านสังคมผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- ๑) การวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบ/วิธีการและกลไกการติดตามประเมินผลการวิจัยตามยุทธศาสตร์การวิจัยด้านสังคมผู้สูงอายุ

กรอบวิจัยด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกและลดการนำเข้า

แผนงานวิจัยด้านเกษตรเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย 2 แผนงาน

กรอบการวิจัย

1. แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร

1.1 การพัฒนาการผลิตพืช 29 ชนิด

วัตถุประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช 29 ชนิด ตามมาตรฐานการผลิต และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค และกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการส่งออก
- คิดค้นศึกษาวิจัยเพื่อสร้างกรรมวิธี และคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและการรักษาโรคพืช
- วิจัยด้านโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำซากในพืช
- การศึกษาคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของกระบวนการผลิตพืชที่สำคัญ

ผลผลิต

- ได้ผลผลิตสูงขึ้น ได้ผลผลิตนอกฤดูกาลสูงขึ้น ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น หรือต้นทุนการผลิตลดลง
- ได้กรรมวิธี และคู่มือการปฏิบัติได้

1.2 การพัฒนาการผลิตสัตว์ และผลิตภัณฑ์สัตว์เศรษฐกิจ (สุกร สัตว์ปีก และสัตว์เคี้ยวเอื้อง)

วัตถุประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสัตว์เพื่อความปลอดภัย
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหารสัตว์ และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์
- วิจัยด้านโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำในสัตว์
- การศึกษาคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของปศุสัตว์ที่สำคัญเพื่อสนับสนุนการส่งออก และสร้างคู่มือสำหรับผู้ประกอบการ

ผลผลิต

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์ในเชิงปริมาณ คุณภาพ และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค
- ได้ผลตอบแทนสูงขึ้น หรือต้นทุนการผลิตต่ำลง
- ได้ชุดตรวจสอบ วัคซีน หรือกระบวนการในการป้องกัน วินิจฉัย และรักษาโรคในสัตว์
- ได้กรรมวิธี และคู่มือการปฏิบัติได้

1.3 การพัฒนาการผลิตสัตว์น้ำเศรษฐกิจ และพรรณไม้น้ำเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำและพรรณไม้น้ำเพื่อความปลอดภัย
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหารสัตว์น้ำ และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์น้ำ
- วิจัยด้านโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำในสัตว์น้ำและพืชน้ำ
- เพื่อศึกษาพัฒนาอุปกรณ์ในการเลี้ยง และการจับสัตว์น้ำ

ผลผลิต

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์น้ำ และพรรณไม้น้ำในเชิงปริมาณ คุณภาพ และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค
- ได้ผลตอบแทนสูงขึ้น หรือต้นทุนการผลิตต่ำลง
- ได้ชุดตรวจสอบวัคซีน หรือกระบวนการในการป้องกัน วินิจฉัย และรักษาโรคในสัตว์น้ำและพืชน้ำ
- ได้อุปกรณ์ในการเลี้ยง และการจับสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. แผนงานเพิ่มการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง (สัตว์ วัสดุเหลือทิ้งจากอุตสาหกรรมเกษตร และพืช ยกเว้น ข้าว มันสำปะหลัง และยางพารา)

วัตถุประสงค์

- ศึกษาวิจัยผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ใหม่ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์เพื่อความงามและพัฒนาประสิทธิภาพการแปรรูปผลิตภัณฑ์
- ศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าของวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร
- ศึกษาวิจัย และพัฒนาเครื่องจักรกลหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปทางการเกษตร

ผลผลิต

- เพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม และพัฒนาประสิทธิภาพการแปรรูปผลิตภัณฑ์
- ได้กระบวนการเพิ่มมูลค่าของวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร
- ได้ต้นแบบเครื่องจักรกลหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

รายชื่อพืช 29 ชนิด

1. กลุ่มพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด สับปะรด และพืชตระกูลถั่ว (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง)
2. กลุ่มไม้ผล ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ มะละกอ มังคุด ทูเรียน มะพร้าว มะม่วง ลองกอง ลางสาด พุทรา มะยงชิด ฝรั่ง ส้ม ส้มโอ เงาะ และกล้วย (กล้วยไข่ กล้วยหอม และกล้วยน้ำว้า)
3. กลุ่มพืชผัก และเห็ด ได้แก่ พืชตระกูลผัก หน่อไม้ฝรั่ง พริก กระเจี๊ยบเขียว มันฝรั่ง และเห็ด
4. กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กล้วยไม้
5. กลุ่มพืชพลังงาน ได้แก่ อ้อย และปาล์มน้ำมัน
6. กลุ่มพืชตัดต่อพันธุกรรม ได้แก่ พืช GMOs

กรอบการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ให้ทุนอุดหนุน ปีงบประมาณ 2555 (ทุน 15 กลุ่มเรื่องเร่งด่วน)

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม (ปี 2551 – 2555)

ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน

1. ยุทธศาสตร์เพิ่มผลิตภาพและคุณค่าผลปาล์มน้ำมันและผลิตภัณฑ์

- 1) เพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตเหมาะสมปลูกปาล์มน้ำมันตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) เร่งรัดและรณรงค์ในการปรับปรุงฟื้นฟูสวนปาล์มน้ำมันเก่าในเขตเหมาะสม ปลูกโดยปลูกทดแทนด้วยพันธุ์ดี และการจัดการการผลิตที่ถูกต้อง
- 3) สนับสนุนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มสู่ภาคการผลิตที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด และอยู่รอดได้ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลง
- 4) สนับสนุนให้มีการบูรณาการกระบวนการผลิต การตลาด บนพื้นฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของเกษตรกร ให้รวมตัวในรูปสถาบันเกษตรกร รวมทั้งการเชื่อมโยงกับภาคเอกชน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน จากการทำงานแบบเดี่ยวเป็นการทำงานแบบกลุ่ม

2. ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการตลาด

- 1) นโยบายพลังงานเป็นกลไกหลักในการรักษาความมั่นคงด้านการตลาด ราคาและการปรับโครงสร้างการผลิต อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม
- 2) เสริมสร้างนโยบายการตลาดน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์ ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

3. ยุทธศาสตร์การใช้พลังงานทดแทน

- 1) สนับสนุนการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลอย่างต่อเนื่องชัดเจน และสอดคล้องกับศักยภาพการผลิตวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซลของประเทศ
- 2) กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงและเข้มงวด รวมทั้ง กำกับ ดูแล และควบคุมการนำน้ำมันใช้แล้วกลับมาใช้เพื่อการบริโภค (Reuse)

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาบุคลากร

- 1) วิจัยและพัฒนาพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิตสูงและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- 2) เสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูงในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ประโยชน์จากน้ำมันปาล์ม
- 3) เสริมสร้างและสนับสนุนขบวนการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม
- 4) สนับสนุนการให้ความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน รวมทั้งสร้างขบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีปาล์ม น้ำมัน อย่างต่อเนื่อง เพื่อชักนำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ในระดับเกษตรกรด้วยตนเอง

5. ยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการ

- 1) ปฏิรูปกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้มีความเป็นเอกภาพ และสอดคล้องกัน
- 2) จัดตั้งองค์กรมหาชน และกองทุนพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มเพื่อให้มีการบริหารจัดการอุตสาหกรรมทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาในทิศทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และแข่งขันได้ในอนาคต

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์